

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

заняття, удається досягти інтеграції таких важливих складових процесу формування предметної математичної компетенції як пізнання, відтворення, уточнення та поглиблення знань.

Поряд з тим, уважаємо за необхідне звернути увагу, що створення такої форми мультимедійної презентації вимагає багато часу і це не передбачено робочим графіком учителя. Тому метою нашого подальшого дослідження стане розробка серії мультимедійних презентацій-конспектів, повністю адаптованих до навчальних програм та календарно-тематичного планування з математики в початкових класах.

Література:

1. Дробышев Ю. А., Ерлыченко С. Н. Возможности использования новых информационных технологий при обучении младших школьников решению логических задач // Информационные технологии в образовании. VIII Международная конференция-выставка : Сборник трудов участников конференции. – М. : МИФИ, 1998. – С. 26–27.
2. Кривлюк О. П. Використання комп'ютера на уроках математики в початковій школі // Комп'ютер в школі та сім'ї. – 2000. – № 4. – С. 32–33.
3. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи : Підручник для студентів педагогічних факультетів. – К. : Генеза, 2002. – 386 с.
4. Співаковський О. В., Петухова Л. Є., Коткова В. В. Інформаційно-комунікаційні технології в початковій школі : Навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки «Початкова освіта». – Херсон : ХДУ, 2011. – 267 с.
5. Колос К. Р. Особливості використання мультимедійних презентацій для підтримки навчально-пізнавального процесу закладу післядипломної педагогічної освіти / К. Р. Колос [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.calameo.com/read/00225141555df02b438d8>.
6. Таргоній О., Чабанюк Т. Використання інформаційних технологій на уроках у початкових класах / О. Аргоній, Т. Чабанюк // Сучасна школа України. – 2011. – № 2. – С. 42–44.
7. Шакотько В. В. Методика використання ІКТ у початковій школі : навч.-метод. посібник / В. В. Шакотько. – К. : ТОВ Редакція «Комп'ютер», 2008. – 128 с.

Лобанова Т. С.*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ШВИДКОГО ЧИТАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Стаття містить відомості про систематизування вправ, спрямованих на формування навичок швидко читання, у ній обґрунтовано умови для їх успішного впровадження.

В останні десятиріччя стрімко зростає обсяг інформації, яку необхідно засвоїти для успішної подальшої життєдіяльності. А це, у свою чергу, потребує збільшення темпу читання та розуміння прочитаного.

---

* © Лобанова Т. С.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Читання – невичерпне джерело знань для духовного, емоційного, розумового розвитку людини. Тому навчання дітей читати, формування в них стійкого інтересу до цього виду діяльності було і залишається важливим завданням початкової школи.

У Державному стандарті початкової загальної освіти зазначено, що у процесі навчання відбувається становлення читача, здатного до самостійної читацької, творчої діяльності, здійснюється його мовленнєвий, літературний, інтелектуальний розвиток, формуються морально-естетичні уявлення і поняття, збагачуються почуття, виховується потреба в систематичному читанні [1].

Сучасна початкова освіта передбачає реалізацію компетентнісного підходу до навчання учнів читанню через формування вмінь і навичок швидкісного та виразного читання, розвиток пізнавального інтересу, мотивації до навчання, виховання любові до книги в молодшому шкільному віці.

Вирішення цієї проблеми неможливе без майстерності, якою має володіти педагог, щоб не тільки підтримувати інтерес дитини до читання, але й розвивати його на кожному уроці.

Педагогу у своїй діяльності варто звертати увагу на створення системи сприятливо-стимулювальних умов щодо формування навичок швидкого читання у молодших школярів. Вона охоплює роботу на уроках читання, самоосвіту учнів та залучення батьків до навчально-виховного процесу.

Проблема сформованості навичок читання молодших школярів завжди хвилювала науковців і педагогів.

Так, однією з найважливіших педагогічних проблем для В. Сухомлинського була проблема читання. Про яку б сферу діяльності школяра не йшлося (розумову чи естетичну, моральну чи трудову), В. Сухомлинський завжди апелював до книжки, яку вважав найвпливовішим засобом виховання гармонійної особистості дитини [6].

І. Федоренко розробив систему вправ для вдосконалення навичок читання школярів, використовуючи яку, учитель зможе навчити дітей швидко читати [8].

За технологією Б. Динги (народного вчителя Криулянської школи Молдови) діти навчаються читати за допомогою серії таблиць, спрямованих на доведення до автоматизму певних навичок – складових техніки читання [2].

Мета статті – систематизування вправ, спрямованих на формування навичок швидко читання, обґрунтування умови для їх успішного впровадження.

Підвищення якості навчання, формування у школярів прийомів і способів самоосвіти, самостійного здобуття знань – найважливіші завдання сучасної школи. На виконання саме цих завдань націлюють педагогічних працівників нормативні документи про перебудову шкільної освіти в Україні: закон України «Про освіту», Державна Національна програма «Освіта»

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

(Україна ХХІ століття), Національна програма «Діти України», Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті, Державний стандарт початкової загальної освіти.

На нашу думку, основою роботи над удосконаленням навичок читання є:

1. Напівголосне читання. (Саме воно було основним елементом навчання читання вголос у школі В. Сухомлинського. Учні класу читають упівголоса, але кожен – зі своєю швидкістю) [6].

2. Не довготривалість, а частота тренувальних вправ (Людина краще запам'ятовує те, що з'являється періодично, а не перебуває постійно перед очима. Тобто тренуватися читати краще часто, ніж читати 1-2 години без відпочинку).

3. Проведення самозамірів читання.

Роботу з формування навичок швидкочитання доречно починати з формування звуковимови. У цьому плані О. Хорошковська визначає такі напрями:

- засвоєння учнями основних норм української літературної вимови;
- постійне збагачення й активізація словникового запасу учнів;
- формування граматичних умінь (на практичних вправах);
- розвиток діалогічного і монологічного мовлення [7].

На першому етапі, коли словниковий запас дітей незначний, краще запропонувати їм для слухання народні казки, невеликі оповідання, сюжетні вірші. Поставити декілька питань за змістом, розглянути малюнки до прочитаного, звернути увагу на вимову тих чи інших звуків.

Активізація слів у мовленні відбувається на основі малюнків та запитань до них. Розкривається граматична форма слова, виконуються з учнями вправи на дії з предметами.

Для засвоєння вимови того чи іншого звука варто звернутись до кількохразового вимовляння самого звука і складів із ним, використовувати слухові вправи на розпізнавання. Вони формують мовне чуття, сприяють чіткій міжмовній диференціації.

Уміння будувати зв'язну розповідь формується на основі складання розповідей за аналогією, переказування того чи іншого уривка та малюнків-ілюстрацій до текстів.

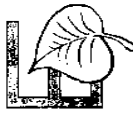
Наступний крок – знайомство з буквами. Тут автоматизується дія ідентифікації звука і букви. Вправа проводиться у вигляді гри «Впізнай букву». Наприклад, на картці дається тільки верхня або нижня частина букви (рис. 1). Таким чином учні краще запам'ятовують конфігурацію букв і не витрачають часу при читанні складів, слів, речень на їх впізнавання.

Весь буквений матеріал надається дітям через кубики з алфавітом, ігри з буквами, пізнання букв, знаходження звуків у назвах предметів, складання слів із букв тощо.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

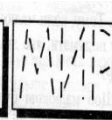
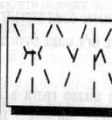
Букви вийшли на прогулянку. Дмухнув вітерець і засипав букви листям з дерев. Уважно подивись і скажи, де яка буква.

Ти, мабуть, знаєш, що в лісі на деревах мешкають жуки-короїди. Це шкідники, які їдять кору дерев. А у казковій Країні Знань є жуки-буквоїди. Один із них був тут і наробив лиха. Домалою букви, які він пошкодив.

Ж Ф У А Ш Я

В Д И І Л Т Ю

Рис. 1 Приклади ігор та вправ на автоматизацію розпізнавання літер

Далі відбувається перехід до злиття букв та складів. Але тут одночасне пред'явлення графічного і фонетичного матеріалу відіграє значущу роль у зв'язку з його ускладненням [3]. Єдиною довільною дією учнів у процесі роботи є ідентифікація графічного і фонетичного матеріалу, котрий пред'являється одночасно в доступному темпі. Супроводжуючи рух вказівки за текстом власним голосним читанням, поступово підводимо дітей до того, що вони спроможні супроводжувати читання пальчиком по рядочку самостійно.

За технологією Б. Динги [2] вчимо дітей читати за допомогою таблиць, спрямованих на доведення до автоматизму певних навичок – складових техніки читання. За основним положенням цієї методики першокласники не називають літер –

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

«бе», «ве», «ге», – а тільки звуки. Завдяки цьому їм значно легше зливати букви в склади та слова. Особливістю цієї роботи є те, що спочатку діти засвоюють голосні, що дає змогу читати з першим же вивченим приголосним усі існуючі в мові склади. Техніка навички відпрацьовується за таблицями доти, поки дитина не навчиться автоматично зливати голосні та приголосні звуки.

Згодом на основі цієї таблиці організуються ігри, наприклад:

1. «Склади слово з двох, трьох, чотирьох літер» (ми, рік, миша, тиша) або складів (ро-са, ко-ле-со, за-пи-та-ли).

2. «Хто перший?» змагання для двох учнів, які одночасно почали читати рядок чи стовпчик: хто швидше закінчить.

Завдяки ігровим ситуаціям навчальний процес поживається, стає невимушеним, підвищується активність дітей, а це допомагає формувати позитивне ставлення до уроків читання.

Для розширення поля читання використовуються буквені та числові таблиці, променеві схеми, які розширюють кутовий зір [4; 5]. В основі таких вправ – завдання: дивитись, не зводячи очей, на певну точку, намагаючись побачити те, що поруч з точкою (букви, цифри тощо):

– таблиці Шульте;

– прочитай слова, ставлячи крапки;

– класти всі можливі слова, дивлячись на крапку в центрі;

– піраміди споріднених слів.

Формуючи навички читання, не варто надавати перевагу якійсь одній із них, необхідний тісний взаємозв'язок. Усвідомленість залежить від правильності й виразності читання; правильність – від темпу і усвідомленості; виразність – від усвідомленості, правильності, темпу. Навчити дитину читати швидко й усвідомлено дуже важливо, адже читання є основою всіх наук. Тому кожен учитель намагається створити всі умови, щоб клас читав швидко і вдумливо.

У процесі опанування техніки читання постає проблема розвитку в учнів навичок свідомого розуміння тексту. Цю роботу варто проводити планомірно та систематично. Для формування навичок свідомого читання застосовувати його різновиди: читання-слухання з послідовним аналізом, читання-передбачення, читання слідкуючи, читання-аналіз, читання-порівняння, пошукове читання.

Догадка є однією з основних умов швидкого читання. Вона активізує мислення читача, дозволяє значно швидше досягнути мети, інтенсифікувати мислення, зробити його більш продуктивним і творчим. Для цього дітям пропонується передбачити прочитане (антиципація). Сприяють розвитку логічного мислення читання слів, текстів з пропущеними буквами, потім – речення з пропущеними словами (Кн_зь _ж_ н_ зн_в, _к й_м_ д_к_в_т_).

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Неабиякий вплив на удосконалення читацьких навичок мають такі види роботи, як читання в особах, інсценування творів, добір слів, що римуються, відгадування загадок у риму, доповнення рими у віршах, дописування віршів, казок.

Діяльність учнів організовується таким чином, щоб діти завжди із зацікавленістю чекали наступний урок, на якому б вони знайомилися з новими видами роботи зі швидкочитання.

Актуальними формами роботи на уроках читання є драматизація, інсценізація. Це глибоке, емоційне і логічне осмислення тексту. Зазначені форми роботи можливі лише тоді, коли текст учні прочитали неодноразово, усвідомлений ідейний зміст, дана характеристика героїв, проаналізовані мовні засоби.

Для розвитку навичок читання доречно використовувати три групи вправ:

Перша група – спрямована на вдосконалення правильного читання.

1. Читання рядків навпаки словами.
2. Читання рядків навпаки буквами.
3. Читання лише другої половини слів.

Друга група – розвиває в учнів швидкість читання.

1. Читання з підрахуванням слів (рядків).
2. Пошук у тексті заданих слів.
3. Читання із смужками (над і під рядком).
4. Читання рядків із закритою нижньою або верхньою половиною букв (пропонується проводити такі вправи в парах: один учень читає – інший перевіряє).

Третя група вправ спрямована на формування вміння свідомого, чіткого, безпомилкового читання.

1. Читання тексту, закриваючи останні три букви всіх рядків аркушем паперу, а згодом і початкові три букви;
2. Читання тексту з додаванням складу слова, якого не вистачає.

Основними шляхами вдосконалення техніки читання є:

- збільшення кута зору;
- вироблення навичок антиципації (передбачення наступного слова);
- ліквідація регресії при читанні;
- збагачення словникового запасу учнів;
- розвиток артикуляційного апарату дитини.

Отже, формувати в учнів навички швидкого читання потрібно не лише для того, щоб вони добре читали, а й навчилися самостійно отримувати знання й використовувати їх у своїй практичній діяльності, що є основним завданням у вихованні гармонійної особистості з широким колом компетентностей, здатної реалізувати себе в майбутньому.

Література:

1. Державний стандарт початкової загальної освіти [електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// old.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/](http://old.mon.gov.ua/ua/often-requested/state-standards/), 2012

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

2. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. – К. : Грамота, 2012. – С. 45.
3. Савченко О. Я. Методика читання у початкових класах : Посіб. для вчителя. – К. : Освіта, 2007.
4. Сарапулова Є. Г. Швидкочитання для першокласників // Початкова школа. – 1993. – № 2. – С. 15.
5. Сіркович Б. В. Вправи та ігрові завдання для вдосконалення навички читання // Початкове навчання та виховання. – 2008. – № 22-24. – С. 24–26.
6. Сухомлинський В. А. Разговор с молодым директором школы. 2-е изд. – М. : Просвещение, 1982. – 206 с.
7. Хорошковська О. Н. Уроки усного українського мовлення в 1 класі. – К. : Початкова школа, 2002. – С.65.
8. Федоренко І. Т. Шляхи вдосконалення техніки читання школярів. – Х., 1978. – 34 с.

Матлашевская Е. М., Младзиевская Е. И.*

ЗНАКОМСТВО УЧАЩИХСЯ С ФОРТЕПИАННЫМ ЦИКЛОМ САМУИЛА МАЙКАПАРА «БИРЮЛЬКИ», ОР. 28 НА ВНЕКЛАССНЫХ ЗАНЯТИЯХ В ДЕТСКОЙ МУЗЫКАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

У статті подана характеристика фортепіанного циклу С. Майкапара «Бирюльки», ор.28 та методика ознайомлення з ним дітей різного віку в умовах музичної школи.

Изучение фортепианных пьес Самуила Майкапара – одна из составных частей образовательного процесса в детской музыкальной школе. Помимо исполнения его миниатюр, на уроках специального фортепиано широкие возможности для углубления знаний о композиторе и его творчестве представляются также и во внеклассной работе. Это могут быть беседы, лекции-концерты, проекты с использованием мультимедийных систем и иные, в том числе комбинированные формы работы. Во время внеклассного мероприятия учащиеся имеют возможность познакомиться сразу с несколькими пьесами Майкапара, сравнить исполнение одной пьесы разными музыкантами, узнать историю возникновения цикла, научиться анализировать средства музыкальной выразительности и их роль в создании того или иного образа, наконец, попробовать себя в роли художника и выразить впечатления от музыки в собственных рисунках. Внеклассное мероприятие, на котором создана атмосфера праздника музыки, открывает возможности погружения в мир искусства, эстетического переживания музыки Самуила Майкапара. Большое значение приобретает в связи с этим качество слова, произнесенного учителем, – слова отточенного, художественного, приближающегося по самоценности к самой музыке, слова, способствующего максимальному полному восприятию образного строя миниатюр, позволяющего приоткрыть завесу творческого поиска композитора. Немаловажным факто-

---

* © Матлашевська О. М., Младзиевська Е. І.